

Generalni Direktor Autoriteta Civilnog Vazduhoplovstva Kosova,

U skladu sa Članovima 15.1(f), 21.2 i 69, Zakona br. 03/L-051 o Civilnom Vazduhoplovstvu,

Imajući u vidu Multilateralni Sporazum o Uspostavljanju Zajedničkog Evropskog Vazduhoplovnog Područja (u daljem tekstu: Sporazum o ZEVP) koji je u ime Kosova potpisao UNMIK, kao i privremeno stupanje na snagu Sporazuma o ZEVP 10. oktobra 2006.,

S obzirom da je Republika Kosovo preuzela sve međunarodne obaveze Kosova, uključujući i one potpisane od UNMIK-a u njeno ime,

U cilju utvrđivanja pravila i postupaka koji regulišu pristup tržištu usluga zemaljskog opsluživanja na aerodromima civilnog vazduhoplovstva u Republici Kosovo u skladu sa Multilateralnim Sporazumom o Uspostavljanju Zajedničkog Evropskog Vazduhoplovnog Područja i zahtevom da Direktiva Saveta 96/67/EC o pristupu tržištu zemaljskog opsluživanja bude deo pravnog poretka Republike Kosovo,

Izdaje sledeću:

**UREDBU Br. 4/2011 O
PRISTUPU TRŽIŠTU USLUGA ZEMALJSKOG OPSLUŽIVANJA**

**Član 1
Delokrug**

1.1 Ova Uredba važi za sve aerodrome koji se nalaze na teritoriji Republike Kosovo, koji su predmet Uredbe ZEVP, i koji su otvoreni za komercijalni saobraćaj u sledećim okolnostima:

- (a) Odredbe Člana 6.1 u vezi kategorija usluga zemaljskog opsluživanja predviđene u Aneksu, osim onih predviđene Članom 6.2, važe za sve aerodrome bez obzira na obim saobraćaja.

(b) Odredbe vezane za kategorije usluga zemaljskog opsluživanja predviđene Članom 6.2 važe za aerodrome čiji godišnji saobraćaj nije manji od 1 miliona kretanja putnika ili 25. 000 tona robe.

1.2 Bez prejudiciranja prema stavu 1, odredbe vezane za kategorije usluga zemaljskog opsluživanja predviđene Članom 7 važe za bilo koje aerodrome na teritoriji Republike Kosovo, u skladu sa odredbama Sporazuma ZEVP, koji su otvoreni za komercijalni saobraćaj, a čiji godišnji saobraćaj nije manji od 2 miliona putnika ili 50,000 tona robe.

1.3 U slučaju kad aerodrom dostigne prag protoka robe predviđen ovim članom ali ne dostigne odgovarajući prag kretanja putnika, odredbe ove Uredbe ne važe za kategorije usluga zemaljskog opsluživanja koje su rezervisane ekskluzivno za putnike.

1.4 Usluge zemaljskog opsluživanja navedene u Aneksu ove Uredbe mogu biti pružane od strane:

- (a) upravnog organa aerodroma
- (b) korisnika aerodroma (samo-opsluživanje)
- (c) pružalaca usluga zemaljskog opsluživanja

1.5 Republika Kosovo objavljuje na propisani način, spisak aerodroma predviđenih ovim članom u skladu sa Zakonom o Civilnom Vazduhoplovstvu. Spisak se prvo objavljuje u roku od tri meseci nakon stupanja na snazi ove Uredbe, i svake godine nakon toga. ACV, pre 1 jula svake godine, prosleđuje Komisiji podatke korišćene za sastav spiska.

Član 2 **Definicije**

Za svrhe ove Uredbe:

“aerodrom” označava površinu na zemljištu koja je posebno prilagođena za sletanje, uzletanje i manevrisanje vazduhoplova, uključujući pomoćne objekte koji su potrebni za te operacije u svrhe saobraćaja vazduhoplova i usluge uključujući objekte koji su potrebni za podršku komercijalnim vazdušnim uslugama;

“sistem aerodroma” označava dva ili više udruženih aerodroma koji opslužuju isti grad ili urbanu aglomeraciju, kao što je predviđeno Uredbom Saveta br. 1008/2008 24 septembra 2008 godine, o zajedničkim pravilima za vazdušne usluge u Zajednici i Uredbi br. 2010/01 Ministarstva transporta i telekomunikacija Republike Kosovo;

“upravni organ aerodroma” označava organ koji, zajedno s drugim delatnostima ili bez njih, ima za cilj da, u skladu sa zakonima i uredbama Republike Kosovo rukovodi i upravlja infrastrukturom aerodroma, da usklađuje i nadzire delatnosti različitih operatera koji su prisutni na aerodromu ili u sistemu aerodroma;

“korisnik aerodroma” označava bilo koje fizičko ili pravno lice koje je odgovorno za prevoz putnika, pošte i/ili robe putem vazduha od ili do dotičnog aerodroma;

“zemaljsko opsluživanje” označava usluge koje se pružaju korisnicima aerodroma na aerodromu shodno opisu datom na Aneksu ove Uredbe;

“samo-opsluživanje” označava situaciju u kojoj korisnik aerodroma direktno pruža sebi jednu ili više vrsta usluga zemaljskog opsluživanja i ne zaključuje ugovor bilo koje vrste sa trećom strankom za vršenje tih usluga; za potrebe ove definicije, korisnici aerodroma međusobno se ne smatraju trećom strankom ukoliko:

- jedan od njih ima većinski udeo u vlasništvu drugog; ili
- jedno jedino telo ima većinski udeo u vlasništvu svake od njih;

“pružalac usluga zemaljskog opsluživanja” označava bilo koje fizičko ili pravno lice koje pruža trećim strankama jednu ili više vrsta usluga zemaljskog opsluživanja;

“ACV” označava Autoritet Civilnog Vazduhoplovstva Republike Kosovo;

“ZEVP” ili *“Sporazum o ZEVP-u”* označava Zajedničko Evropsko Vazduhoplovno Područje ili sporazum o uspostavljanju ZEVP-a što uključuje i Glavni Sporazum, njegove Anekse i Protokole;

“Zajednički Komitet ZEVP-a” označava komitet uspostavljen na temelju Člana 18 Sporazuma o ZEVP-u;

“Komisija” označava Evropsku Komisiju.

Član 3 **Upravni organ aerodroma**

3.1 U slučajevima kad aerodrom ili sistem aerodroma nije pod upravom i rukovodstvom samo jednog organa nego više odvojenih organa, za svrhu ove Uredbe svaki od ovih organa smatra se delom upravnog organa aerodroma.

3.2 Slično, u slučaju kad je jedan upravni organ uspostavljen za nekoliko aerodroma ili sistema aerodroma, svaki od ovih aerodroma ili sistema aerodroma smatra se izdvojenom celinom za potrebe ove Uredbe.

3.3 Ukoliko su upravni organi aerodroma predmet nadzora ili kontrole od strane javnog autoriteta Republike Kosovo, autoritet je odgovoran, u kontekstu pravnih obaveza koje su njemu poverene, da obezbedi sprovođenje ove uredbe.

Član 4 **Podela računa**

4.1 U slučaju kad upravni organ aerodroma, korisnik aerodroma ili pružalac usluga zemaljskog opsluživanja pružaju te usluge, oni moraju striktno podeliti račune njihovih delatnosti zemaljskog opsluživanja od računa njihovih drugih delatnosti, u skladu sa trenutnom komercijalnom praksom.

4.2 Godišnji finansijski izveštaj nezavisnog revizora mora navesti njegove/njene nalaze u vezi izdvajanja računa predviđenim stavom 1, i u slučaju gde upravni organ aerodroma vrši i usluge na zemlji, da ne postoji finansijski protok između delatnosti usluga zemaljskog opsluživanja i njegovih drugih funkcija.

4.3 Podela računa iz stava 1, obuhvata razdvajanje prihoda i rashoda vezanih za pružene usluge zemaljskog opsluživanja od prihoda i rashoda drugih delatnosti.

4.4 Izveštaj revizora po stavu 2 podnosi se ACV-u ne kasnije od šest meseci nakon završetka prethodne fiskalne godine.

4.5 ACV može odlučiti da angažuje svoje nezavisne revizore u cilju postizanja usklađenosti s ovim članom.

Član 5 **Savet korisnika aerodroma**

5.1 ACV treba da obezbedi se za svaki aerodrom osnivnaje Saveta predstavnika korisnika aerodroma ili organizacije koja njih predstavlja.

5.2 Svi korisnici aerodroma imaju pravo učešća u Savetu, ili, ukoliko to žele, da budu predstavljeni na njemu od strane neke organizacije koja je imenovana u tu svrhu.

Član 6 **Samo-opsluživanje**

6.1 ACV preuzima neophodne mere u skladu sa odredbama Člana 1, da za obezbeđivanje slobode samo-opsluživanja.

6.2 Upravni organ aerodroma može podneti pismeni zahtev ACV-u da ograniči broj subjekata kojima je dozvoljeno samo-opsluživanje na aerodromu ili na delu

aerodroma na broj koji se traži u zahtevu, a koji nije manji od 2, i pod uslovom da su oni odabrani, na osnovu relevantnih, objektivnih, transparentnih i nediskriminativnih kriterijuma za bilo koje ili svekategorije sledećih usluga zemaljskog opsluživanja:

- prihvatanje i otprema predatog prtljaga,
- prihvatanje i otprema vazduhoplova na platformi,
- snabdevanje vazduhoplova gorivom i mazivom,
- prihvatanje i otprema pošte i robe, u delu koji se odnosi na fizičko rukovanje pri dolasku, odlasku ili transferu između robnog (kargo) terminala i vazduhoplova.

Pisani zahtev upravnog organa aerodroma mora da sadrži obrazloženje za predložena ograničenja.

6.3 Na osnovu zahteva iz stava 2, ACV, u konsultaciji sa Savetom korisnika aerodroma, može ograničiti broj subjekata kojima je odobreno samo-opsluživanje i to na broj koji ACV smatra za shodnim, a koji ne sme biti manji od 2, i naznačuje:

- (i) aerodrom i, po potrebi, deo aerodroma na koje se odnosi ograničenje,
- (ii) kategoriju usluga na koju se odnosi ograničenje,
- (iii) broj korisnika aerodroma koji imaju pravo na samo-opsluživanje, i
- (iv) vremenski period za koje važi ograničenje.

6.4 Ako je broj korisnika aerodroma koji žele da se samo-opslužuju ograničen u skladu sa stavom 3 ovog Člana, samo-opsluživanje za relevantne kategorije treba da bude dozvoljeno u skladu sa Članom 11 ove Uredbe, onim korisnicima aerodroma koji su prevezli najviše putnika tokom prethodne kalendarske godine do/sa aerodroma na kojem žele da se samo-opslužuju.

Član 7

Vršenje usluga zemaljskog opsluživanja za treće stranke

7.1 ACV preduzima neophodne mere u skladu sa odredbama Člana 1 da obezbedi slobodan pristup tržištu pružaoca usluga zemaljskog opsluživanja trećim strankama. Odobrenje pružalaca usluga zemaljskog opsluživanja će biti izdato u skladu sa Članom 11 ove Uredbe.

7.2 ACV ima pravo da traži da pružaoci usluga zemaljskog opsluživanja imaju sedište u nekoj od strana potpisnika sporazuma o Zajedničkom Evropskom Vazduhoplovnom Području.

7.3 Upravni organ aerodroma može pismeno zatražiti od ACV-a da ograniči broj odobrenih pružalaca na aerodromu ili na delu aerodroma na broj koji se traži zahtevom, koji nije manji od 2 za neke ili sve kategorije usluga zemaljskog opsluživanja:

- prihvati i otprema predatog prtljaga,
- prihvati i otprema vazduhoplova na platformi,
- snabdevanje vazduhoplova gorivom i mazivom,
- prihvati i otprema pošte i robe, u delu koji se odnosi na fizičko rukovanje pri dolasku, odlasku ili transferu između robnog (kargo) terminala i vazduhoplova.

Pisani zahtev upravnog organa aerodroma mora da sadrži obrazloženja za predložena ograničenja.

7.4 Štaviše, najmanje jedan od odobrenih pružaoca ne sme biti pod direktnom ili indirektnom kontrolom:

- upravnog organa aerodroma,
- nekog korisnika aerodroma koji je izvršio više od 25 % prevoza putnika ili robe zabeleženom u aerodromu tokom godine koja prethodi godini na kojoj su pružaoci odabrani,
- organa koji kontroliše ili je pod direktnom kontrolom tog upravnog organa ili nekog takvog korisnika.

7.5 Na osnovu zahteva iz stava 3, ACV, u konsultaciji sa Savetom korisnika aerodroma, može ograničiti broj odobrenih pružalaca i to na broj koji ACV smatra za shodnim, a koji ne sme biti manji od 2, i naznačuje:

- (i) aerodrom i, po potrebi, deo aerodroma na koje se odnosi ograničenje,
- (ii) kategoriju usluga na koju se odnosi ograničenje,
- (iii) broj korisnika aerodroma koji imaju pravo na samo-opsluživanje, i
- (iv) vremenski period za koje važi ograničenje.

7.6 U slučajevima kada u skladu sa stavom 5, ACV ograniči broj ovlašćenih snabdevača, ACV ne može sprečiti nekog korisnika aerodroma, koji god deo aerodroma da mu je dodeljen, da u odnosu na bilo koju kategoriju usluga zemaljskog opsluživanja, efektivno odabere između najmanje dva pružalaca usluga zemaljskog opsluživanja, u skladu sa uslovima predviđenim u stavu 3 i stavu 4.

7.7 U slučajevima kad su izvesne usluge date na pod-izvođenje pružaocu usluga za treće stranke, pružalac takvih usluga mora takođe biti odobren od ACV-a.

Član 8

Centralizovana infrastruktura

8.1 Bez obzira na primenu člana 6 i 7, ACV u konsultaciji sa Savetom korisnika aerodroma može za upravni organ aerodroma ili za neki drugi organ rezervirati upravu centralizovane infrastrukture, koja se koristi za pružanje usluga zemaljskog opsluživanja a čija složenost, trošak ili učinak na okolinu ne dozvoljava podelu ili

duplikaciju, kao što je sortiranje prtljaga, uklanjanje leda, sisteme za čišćenje vode ili distribuciju goriva. Oni mogu obavezati pružaoca usluga zemaljskog opsluživanja i korisnike aerodroma koji se samo-opslužuju da koriste ovu infrastrukturu.

8.2 ACV obezbeđuje da uprava ove infrastrukture bude transparentna, objektivna i ne-diskriminativna i da, naročito, ne sprečava pristup vršioca usluga zemaljskog opsluživanja ili korisnika aerodroma koji se samo-opslužuju u okviru granica predviđenih ovom Uredbom.

Član 9 **Izuzeća**

9.1 Kada na aerodromu, specifična ograničenja raspoloživog prostora ili kapaciteta, koja proizilaze naročito od zakrčenosti i stope korišćenja prostora, onemogućavaju otvaranje tržišta i/ili sprovođenje usluga samo-opsluživanja do mere predviđene ovom Uredbom, ACV, u konsultaciji sa Savetom korisnika aerodroma, može odlučiti da:

- (a) ograniči broj snabdevača za jednu ili više kategorija usluga zemaljskog opsluživanja osim onih predviđenih Članom 7.3 u svim ili nekim delovima aerodroma; u tom slučaju, važe odredbe Člana 7.3 i 7.4;
- (b) da rezerviše jednom vršiocu jednu ili više kategorija usluga zemaljskog opsluživanja predviđene članom 7.3;
- (c) da rezerviše samo-opsluživanje na određeni broj korisnika aerodroma za kategorije usluga zemaljskog opsluživanja osim onih predviđenih članom 6.2, pod uslovom da se ti korisnici biraju na osnovu relevantnih, objektivnih, transparentnih i ne-diskriminativnih kriterija;
- (d) da zabrani samo-opsluživanje ili da ograniči na jednog jedinog korisnika aerodroma usluge zemaljskog opsluživanja predviđene Članom 6.2.

9.2 Sva izuzeća u skladu sa stavom 1 moraju da:

- (a) naznače kategoriju ili kategorije usluga zemaljskog opsluživanja za koje je dozvoljen izuzetak i specifična ograničenja raspoloživog prostora koja opravdavaju izuzetak;
- (b) budu praćeni planom odgovarajućih mera da bi se prevazišla ograničenja.

Štoviše, izuzeća ne smeju da:

- (i) nepropisno ugrožavaju svrhe ove Uredbe;

- (ii) prouzrokuju nelojalnu konkurenciju među pružaocima usluga zemaljskog opsluživanja i/ili korisnika aerodroma koji se samo-opslužuju;
- (iii) se primenjuju u većem obimu nego što je potrebno.

9.3 ACV treba da obavesti Evropsku Komisiju o bilo kojim izuzećima predloženim na osnovu stava 1, tri meseca pre stupanja na snagu. Nakon razmatranja obrazloženja za izuzeće i konsultacije sa ACV-om, u roku od tri meseca od primitka obaveštenja od strane ACV-a, Evropska Komisija može odobriti ili odbiti izuzeće ili može zatražiti od ACV-a da izmeni razmere izuzeća ili ih ograničiti samo na delove aerodroma gde je potvrđeno da postoje navedena ograničenja.

9.4 Upravni organ aerodroma treba da bude obavešten u vezi odluke iz stava 1 a rešenje će se takođe objaviti na internet stranici aerodroma i staviti na raspolaganje svim zainteresovanim pružaocima usluga zemaljskog opsluživanja i korisnicima aerodroma.

9.5 Izuzeća dozvoljena od strane ACV-a uskladu sa stavom 1 ne smeju prevazići trajanje od tri godine osim izuzeća dozvoljenih pod tačkom (b). U roku ne dužem od tri meseca nakon isteka tog perioda, ACV donosi novo rešenje o bilo kakvom zahtevu za izuzeće, koje je takođe predmet postupka predviđenog ovim članom.

9.6 Izuzeća iz stava 1(b) ne sme trajati duže od dve godine. Međutim, ACV može, na osnovu odredaba iz stava 1, da zatraži da se ovaj period produži na još dve godine. Komisija, uz pomoć Savetodavnog komiteta navedenog u članu 10, treba da odluči o ovom zahtevu.

Član 10 **Savetodavni komitet**

10.1 Komisiji pomaže savetodavni komitet koji je sastavljen od predstavnika država članica EU i predstavnika Komisije.

10.2 Komitet naveden u stavu 1 će savetovati Komisiju o primeni Člana 9.

10.3 Komitet se može konsultovati o bilo kojim drugim pitanjima u vezi primene ove Uredbe.

10.4 Komisija treba da se konsultuje sa ACV-om da bi dobila savet ili mišljenje o bilo kojem pitanju vezanom za primenu ove Uredbe.

10.5 Pri pozivanju na ovaj Član, važe Članovi 3, 7 i 8 Odluke 1999/468/EC izmenjenom Odlukom Saveta 2006/512¹.

¹ Rešenje Saveta 2006/512 od 17. jula 2006. o izmeni Rešenja 1999/468/EC od 28. juna 1999. kojom se predviđaju postupci za vršenje izvršnih moći koje su poverene Komisiji.

Član 11 Odobrenje

11.1 Za kategorije usluga zemaljskog opsluživanja gde broj pružalaca nije ograničen, kao i za samo-opsluživanje u skladu sa Članom 6 ove Uredbe, svaki pružalac usluga zemaljskog opsluživanja i svaki pružalac koji ima pravo na samo-opsluživanje (u daljem tekstu oba se navode kao "podnosilac zahteva"), pre početka delatnosti zemaljskog opsluživanja podnose pisani zahtev ACV-u za odobrenje.

11.2 ACV izdaje odobrenje po ovoj Uredbi u slučajevima kad podnosilac zahteva:

(a) je sposoban, u smislu iskustva, finansijskih sredstava, opreme, organizacije, osoblja, postupaka održavanja i delatnosti da pruži bezbednost i zaštićenost objekata, vazduhoplova, uređaja i osoblja, i

(b) je adekvatno osiguran da pokrije odgovornost u odnosu na osoblje, putnike, prtljag, kargo, poštu i treća lica.

11.3 ACV će navesti kriterijume iz stava 2 ovog člana koji se odnose na aerodrome koji spadaju pod delokrug ove Uredbe, ne duže od tri meseca nakon stupanja na snagu ove Uredbe. Ovi kriterijumi će biti objavljeni.

11.4 ACV redovno monitoriše i po potrebi, povlači izdato odobrenje po ovoj Uredbi ukoliko nosilac odobrenja prestane da ispunjava uslove predviđene stavom 2.

11.5 Gde god ACV odluči da odbije i povuče odobrenje izdato po ovoj Uredbi, razlozi za odbijanje ili povlačenje moraju se objaviti napismeno pružaocu usluga zemaljskog opsluživanja ili korisniku koji se samo-opslužuje kao i upravnom organu relevantnog aerodroma.

11.6 Odstupanjem od stava 1, u slučaju kada upravni organ aerodroma pruža usluge zemaljskog opsluživanja za treće stranke u vreme stupanja na snagu ove Uredbe, smatraće se da je odobren pružaoc za ceo opseg usluga zemaljskog opsluživanja za koje je angažovan u to vreme na tom aerodromu za razdoblje koje ne prevazilazi jednu kalendarsku godinu nakon stupanja na snagu ove Uredbe.

11.7 ACV će u skladu sa Članom 25.1 (a) Zakona Br. 03/L-051 o Civilnom Vazduhoplovstvu i podzakonskim aktima o naknadama uspostavljenim od strane ACV-a utvrditi naknadu koja se naplaćuje u vezi svakog odobrenja izdatog po ovoj Uredbi.

Član 12 Izbor pružalaca usluga zemaljskog opsluživanja

12.1 ACV treba da preduzme neophodne mere za organizovanje izbornog postupka za pružaoce koji su ovlašćeni da pružaju usluge zemaljskog opsluživanja na aerodromu na kojem je njihov broj ograničen u slučajevima predviđenim Članom 7.3 ili Članom 9.

12.2 Bilo koji pružaoc usluga zemaljskog opsluživanja koji je zakonito registrovan za pružanje usluga zemaljskog opsluživanja i sa sedištem u zemlji potpisnici Sporazuma o Z EVP-u može da podnese zahtev.

12.3 Postupak izbora mora biti u skladu sa sledećim načelima:

(a) Poziv na tender mora biti izdat i objavljen u skladu sa važećim zakonom u Republici Kosovo.

(b) Vršioци usluga zemaljskog opsluživanja biraju se:

(i) nakon konsultacije sa Savetom korisnika aerodroma, od strane upravnog organa aerodroma, pod uslovom da upravni organ:

- već ne vrši slične usluge zemaljskog opsluživanja; i
- nema direktne ili indirektnе kontrole nad nekim preduzećem koje već pruža takve usluge; i
- nema učešće u nekom takvom preduzeću;

(ii) u svim drugim slučajevima, od strane ACV-a i to nakon prethodne konsultacije sa Savetom korisnika aerodroma i dotičnim upravnim organim.

(c) Vršioци usluga zemaljskog opsluživanja biraju se za period od najviše sedam godina.

(d) U slučajevima kad pružalac usluga zemaljskog opsluživanja prekine svoju delatnost pre isteka perioda za koju je izabran, bira se novi pružalac usluga putem istog postupka.

12.4 Kriterijumi za izbor treba da budu relevantni, objektivni, transparentni i ne-diskriminativni i treba da uključuju, *inter alia*, standardne i tehničke specifikacije utvrđene za dotični aerodrom u dogovoru sa Savetom korisnika aerodroma.

12.5 Nakon definisanja kriterijuma za izbor, treba da se objavi poziv na tender u kojem treba da budu naznačeni barem:

(a) kategorija usluga zemaljskog opsluživanja za koje je najavljen tender

(b) uslovi koje pružalac usluga zemaljskog opsluživanja treba zadovoljiti, koji se odnose na:

- zadovoljavajuće iskustvo
- stabilnu finansijsku situaciju
- odgovarajuću organizacionu strukturu
- dovoljno pokriće osiguranja od građanske odgovornosti
- zaštitu i bezbednost objekata, vazduhoplova, opreme i lica,

(c) trajanje ugovora za koji se bira pružalac usluga zemaljskog opsluživanja,

(d) kriterijumi za izbor

(e) rok za dostavljanje prijave za učešće na tenderu,

(f) rok za donošenje konačne odluke, i

(g) pravo na žalbu

12.6 U slučajevima kad je broj pružalaca usluga zemaljskog opsluživanja ograničen u skladu sa Članom 7.3 ili Članom 9, upravni organ aerodroma može sam pružiti usluge zemaljskog opsluživanja a da se pritom ne podvrgne izbornom postupku predviđenom ovim članom. Slično, bez primene istog postupka, upravni organ aerodroma može ovlastiti preduzeće za vršenje usluga zemaljskog opsluživanja na dotičnom aerodromu:

- ukoliko ima direktnu ili indirektnu kontrolu nad tim preduzećem ili
- ukoliko preduzeće ima direktnu ili indirektnu kontrolu nad upravnim organom aerodroma.

12.7 Upravni organ aerodroma obaveštava Savet korisnika aerodroma o odlukama koje se donose po ovom članu.

Član 13 Konsultacije

ACV obezbeđuje organizaciju obavezujuće procedure konsultacija u vezi primene ove Uredbe između upravnog organa aerodroma, Saveta korisnika aerodroma i preduzeća koje vrše usluge zemaljskog opsluživanja. Konsultacija, između ostalog, mora obuhvatiti cenu tih usluga rukovanja za koje je dozvoljen izuzetak shodno Članu 9.1(b) i organizaciju vršenja tih usluga. Takva konsultacija organizuje se najmanje jednom godišnje.

Član 14

Pravila ponašanja

ACV može, po potrebi i na predlog upravnog organa aerodroma:

- zabraniti pružaocu usluga zemaljskog opsluživanja ili korisniku aerodroma vršenje usluga zemaljskog opsluživanja ili samo-opsluživanja, ukoliko taj pružalac ili korisnik ne deluje u skladu sa predviđenim pravilima koja su uvedena da bi se postiglo propisno funkcionisanje aerodroma;

Ova pravila moraju biti u skladu sa sledećim načelima:

(a) Moraju se primeniti na ne-diskriminativni način za razne vršioce usluga zemaljskog opsluživanja i korisnike aerodroma;

(b) Moraju se pridržavati ciljeva kojima su namenjena;

(c) Ne mogu, u praksi, umanjiti pristup tržištu ili pravo na samo-opsluživanje na nivo ispod onog predviđenog Uredbom;

- da zatraži od pružalaca usluga zemaljskog opsluživanja na nekom aerodromu da učestvuju na pravedan i ne-diskriminativni način u vršenju obaveza javne usluge predviđene zakonima i propisima Republike Kosovo, uključujući obavezu za pružanje neprekidne usluge.

Član 15

Pristup objektima

15.1 ACV preduzima neophodne mere kako bi se postarao da pružaoci usluga zemaljskog opsluživanja i korisnici aerodroma koji žele da vrše samo-opsluživanje imaju pristup objektima na aerodromu i to do mere koja je neophodna za obavljanje tih delatnosti. Ukoliko upravni organ aerodroma ili, po potrebi, javni autoritet ili neki drugi organ koji njega kontroliše utvrđuje uslove za taj pristup, ti uslovi moraju biti relevantni, objektivni, transparentni i ne-diskriminativni.

15.2 Prostor koji je na raspolaganju za zemaljsko opsluživanje u aerodromu mora biti podeljen među raznim pružaocima usluga zemaljskog opsluživanja i korisnika aerodroma koji se samo-opslužuju, uključujući i nove subjekte u ovoj oblasti i to do mere koja je potrebna za ostvarenje njihovih prava i dozvoliti efektivnu i pravednu konkurenciju, na osnovu relevantnih, transparentnih i ne-diskriminativnih pravila i kriterijuma.

15.3 Kad pristup aerodromskim objektima iziskuje određivanje naknade, ona mora biti odobrena od strane ACV u konsultaciji sa Savetom korisnika aerodroma.

Takva naknada mora biti vezana za troškove i osnovana na relevantnim, objektivnim, transparentnim i ne-diskriminativnim kriterijumima.

Član 16 **Bezbednost i zaštita**

Odredbe ove Uredbe ne utiču ni na koji način na prava i obaveze u odnosu na red i mir, bezbednost i zaštitu na aerodromima.

Član 17 **Društvena zaštita i zaštita okoline**

Bez prejudiciranja primene ove Uredbe, i u zavisnosti od drugih odredaba Sporazuma ZEVP, ACV ili drugi nadležni organ Republike Kosovo može preduzeti potrebne mere da osigura zaštitu prava radnika i zaštitu okoline.

Član 18 **Kazne**

Kazne za nepridržavanje propisima ove Uredbe uređuju se kaznenim odredbama predviđenim Delom IV Zakona br. 03/L-051 o Civilnom Vazduhoplovstvu.

Član 19 **Načelo uzajamnosti**

19.1 Bez prejudiciranja međunarodnih obaveza koje proizlaze iz Sporazuma o Zajedničkom Evropskom Vazduhoplovnom Području, ako dođe do saznanja da treća zemlja, po pitanju pristupa tržištu zemaljskog opsluživanja ili samo-opsluživanja:

- (a) ne puža isti tretman, *de jure* ili *de facto*, pružaocima usluga zemaljskog opsluživanja i korisnicima aerodroma iz Republike Kosovo koji se samo-opslužuju, u poređenju sa tretmanom koji Republika Kosovo pruža vršiocima usluga zemaljskog opsluživanja i korisnicima aerodroma te zemlje koji se samo-opslužuju; ili
- (b) ne pruža, *de jure* ili *de facto*, pružaocima usluga zemaljskog opsluživanja i korisnicima aerodroma iz Republike Kosovo koji se samo-opslužuju, nacionalni tretman; ili
- (c) pruža pružaocima usluga zemaljskog opsluživanja i korisnicima aerodroma iz trećih zemalja koji se samoopslužuju, povoljniji tretman od

vršioca usluga zemaljskog opsluživanja i korisnicima aerodroma iz Republike Kosovo koji se samo-opslužuju;

ACV može, delimično ili u potpunosti, suspendirati obaveze koje proizilaze iz ove Uredbe u odnosu na pružaoce usluga zemaljskog opsluživanja i korisnika aerodroma iz te treće zemlje, u skladu sa Sporazumom ZEVP.

19.2 ACV obaveštava Zajednički Komitet o povlačenju ili suspenziji prava ili obaveza donesenih u skladu sa ovim članom.

Član 20 **Pravo žalbe**

20.1 Svaka odluka ili pojedinačna mera preduzeta u skladu sa Članom 6.2 i Članovima 11 do 15 ove Uredbe donosi se u potpunoj usklađenosti, dok se prava i obaveze uključenih strana moraju povinovati pravima i obavezama određaba opšteg zakona na snazi.

20.2 Administrativna žalba se može podneti Komisiji za Žalbe pri ACV-u ("Komisija za Žalbe") protiv konačne odluke ili pojedinačne mere donete od strane upravnog organa aerodroma ili protiv nedelovanja ili čutnje za donošenje odluke ili pojedinačne mere u skladu sa stavom 1 ovog Člana, putem sledećeg postupka:

- a) Žalba se podnosi u roku od 30 kalendarskih dana od dana kada je doneta osporena odluka ili pojedinačna mera ili 60 dana od dana nezakonitog odbijanja donošenja odluke ili pojedinačne mere,
- b) Kad, u skladu sa tačkom (a) Komisija za žalbe zaprimi žalbu, zatražiće od upravnog organa aerodroma da u roku od 10 kalendarskih dana podnese odgovor na žalbu,
- c) Odgovor primljen od strane upravnog organa predviđen tačkom (b) prosleđuje se podnosiocu žalbe bez zakašnjenja te se traži odgovor podnosioca žalbe na taj dokumenat u roku od 10 dana.
- d) Pre donošenja konačne odluke, Komisija za žalbe može tražiti od podnosioca žalbe, upravnog organa ili bilo kog drugog lica sve informacije koje smatra potrebnim da bi se donela odluka o žalbi.
- e) Kad se ispune svi pravni uslovi predviđeni zakonom, uključujući gorenavedene uslove pod tačkama (a), (b) (c) i (d), Komisija za žalbe razmatra žalbu i može doneti jednu od sledećih odluka:

i. da potvrdi ostajanje na snazi odluke ili pojedinačne mere i odbije žalbu;

- ii. poništi/ukida odluku ili pojedinačnu meru i usvaja žalbu;
 - iii. izmeni odluku ili pojedinačnu meru delimično usvajajući žalbu;
 - iv. obaveže nadležni upravni organ da izda odluku ili pojedinačnu meru kad je njegovo izdavanje nezakonito odbijeno.
- f) Komisija za žalbe obaveštava podnosioca žalbe i upravni organ aerodroma ili bilo kog drugog lica o odluci koja je doneta u skladu sa tačkom (e) i obrazloženju te odluke.
- g) Svaka konačna odluka ili pojedinačna mera doneta od strane upravnog organa u skladu sa stavom 1 ovog Člana protiv koje je podneta žalba Komisiji za žalbe, ne može se izvršiti pre nego što Komisija donese odluku, osim u slučajevima koji su predviđeni opštim zakonom na snazi.
- h) Odluka Komisije za žalbe o podnesenoj žalbi donosi se u roku od 30 dana od dana podnošenja žalbe iz tačke (a) ili u roku od 15 kalendarskih dana nakon datuma kada je upravni organ aerodroma odlučio da odbaci razmatranje njegove odluke ili pojedinačne mere.
- i) Odluka Komisije za žalbe o podnesenoj žalbi je konačna i protiv nje se ne može podneti žalba, osim prava interesovanih strana da podnesu tužbu pri nadležnom sudu za pokretanje upravnog spora.
- j) Odluka iz tačke (i), protiv koje je podnet zahtev za pokretanje upravnog spora, može se izvršiti u roku od 15 dana od njenog stupanja na snazi, osim u slučajevima predviđenim opštim zakonom na snazi.

20.3 Zahtev za razmatranje neke odluke i ili pojedinačne mere donete od ACV shodno članu (članovima) navedenim u stavu 1 ovog Člana, a može se podneti Komisiji za žalbe u roku od 15 kalendarskih dana nakon dana donošenja sporne odluke.

20.4 Nakon razmatranja i usvajanja zahteva za takvo razmatranje, Komisija za žalbe odlučuje u roku od 30 dana, da li će povući, izmeniti ili podržati odluku ACV.

20.5 Ukoliko se odluka iz stava 3 potvrdi, ne uzimaju se u obzir dalji zahtevi za njeno razmatranje. U tom slučaju, može se pokrenuti upravni postupak pri nadležnom sudu Republike Kosovo u skladu sa opštim zakonom na snazi.

20.6 Bilo koji zahtev zainteresovane stranke, u skladu sa stavom 1 ovog Člana, koji nije razmotren pravovremeno kao što je predviđeno opštim zakonom, može biti uzrok za žalbu o nedelovanju pri Komisiji za žalbe. U tom slučaju, Komisija za žalbe može da nalaže nadležnom autoritetu unutar ACV-a da donosi odluku ili pojedinačnu meru kad je njeno izdavanje nezakonito odbijeno.

20.7 Protiv odluke donete od strane Komisije za žalbe prema prethodnom stavu ne može se podneti žalba, međutim interesovanoj strani pruža se mogućnost da pokrene upravni spor pri nadležnom sudu.

20.8 ACV može izdati dalja uputstva kojim će uputiti stranke na interne upravne postupke tokom izvršavanja prava na žalbu u vezi neke odluke ili pojedinačnih mera preduzetih od strane ACV-a, shodno odredbama ove Uredbe.

Član 21 Izveštavanje

21.1 ACV prosleđuje Komisiji informacije koje zatraži da bi pripremila izveštaj o primeni ove Uredbe. Ovaj izveštaj biće praćen predlozima za izmenu Uredbe.

21.2 ACV prosleđuje Komisiji tekst ove uredbe i glavne odredbe zakona Republike Kosova koje prisvaja u oblasti koju reguliše ova Uredba.

Član 22 Stupanje na snagu

Ova Uredba stupa na snagu 30. maja 2011.

Dritan Gjonbalaj
Generalni Direktor

ANEKS

SPISAK USLUGA ZEMALJSKOG OPSLUŽIVANJA

1. Uprava i nadzor na zemlji obuhvata:
 - 1.1. usluge zastupanja i povezivanje s lokalnim vlastima ili drugim subjektima, isplate u ime korisnika aerodroma i obezbeđivanje poslovnog prostora za svoje predstavnike;
 - 1.2. nadzor utovara, slanje i primanje poruka i telekomunikacije;
 - 1.3. rukovanje, čuvanje i vođenje administracije opreme za utovar jedinica;
 - 1.4. sve druge usluge nadzora pre, tokom i nakon leta i druge administrativne usluge koje zatraži korisnik aerodroma.
2. Usluge opsluživanja putnika obuhvataju bilo kakvu pomoć putnicima pri dolasku, odlasku, transferu ili tranzitu, uključujući proveru putnih karata i putnih isprava, registraciju prtljaga i njegov prevoz do prostora za sortiranje.
3. Usluge prihvata i otpreme prtljaga obuhvataju rukovanje prtljagom u prostoru za sortiranje, sortiranje, priprema za odlazak, utovar i istovar na sredstva za prevoz od vazduhoplova do zone za sortiranje i obratno, kao i prevoz prtljaga od zone sortiranja do zone podizanja prtljaga.
4. Usluge prihvata i otpreme robe i pošte obuhvataju:
 - 4.1. za robu: fizičko rukovanje pri izvozu, transferu i uvozu robe, rukovanje dokumentacijom, carinske postupke i sprovođenje bilo kakvih bezbednosnih postupaka o kojima su se stranke složile ili koje okolnosti iziskuju;
 - 4.2. za poštu: fizičko rukovanje dolaznom i odlaznom poštom, rukovanje poštanskom dokumentacijom i sprovođenje bilo kakvih bezbednosnih postupaka o kojima su se stranke složile ili koje okolnosti iziskuju.
5. Usluge prihvatanja i otpreme vazduhoplova na platformi obuhvataju:
 - 5.1. manevrisanje vazduhoplovima na zemlji pri dolasku i odlasku (*);
 - 5.2. pomoć u pripremi vazduhoplova i pružanje odgovarajućih sredstava (*);
 - 5.3. komunikacija između vazduhoplova i pružaoca vazdušnih usluga (*);
 - 5.4. utovar i istovar vazduhoplova, uključujući obezbeđivanje odgovarajućih sredstava i rad s njima, kao i prevoz posade i putnika između vazduhoplova i terminala, i prevoz prtljaga između vazduhoplova i terminala;
 - 5.5. obezbeđivanje i rukovanje prikladnim uređajima za pokretanje motora;
 - 5.6. kretanje vazduhoplova pri dolasku i odlasku, kao i obezbeđivanje i rad sa odgovarajućim sredstvima;
 - 5.7. prevoz, utovar i istovar hrane i pića iz vazduhoplova.
6. Usluge opsluživanja vazduhoplova obuhvataju:
 - 6.1. spoljašnje i unutrašnje čišćenje vazduhoplova, toaleta i snabdevanje vodom;
 - 6.2. hlađenje i grejanje kabine, uklanjanje snega i leda, odmrzavanje leda s vazduhoplova;
 - 6.3. preuređivanje kabine pogodnom kabinskom opremom, skladištenje te opreme.
7. Usluge snabdevanja gorivom i mazivom obuhvataju:
 - 7.1. organiziranje i sprovođenje punjenja i pražnjenja rezervoara gorivom, uključujući skladištenje goriva i kontrolu kvaliteta i količine isporučenog goriva;
 - 7.2. snabdevanje mazivom i drugim tečnostima.

8. Usluge održavanja vazduhoplova obuhvataju:
 - 8.1. rutinske preglede vršene pre leta;
 - 8.2. ne-rutinske usluge zatražene od korisnika vazduhoplova;
 - 8.3. obezbeđivanje i vođenje administracije rezervnih delova i odgovarajuće opreme;
 - 8.4. zahteve za rezervaciju odgovarajućeg prostora za parking i/ ili hangara.

(*) Pod uslovom da ove usluge ne pruža pružalac usluga u vazdušnom saobraćaju.

9. Priprema leta i usluge vođenja administracije za posadu obuhvataju:
 - 9.1. pripremu leta iz polaznog aerodroma ili iz neke druge tačke;
 - 9.2. pomoć tokom leta, uključujući ponovno preusmeravanje, ako je potrebno;
 - 9.3. aktivnosti nakon leta;
 - 9.4. administriranje posade.
10. Usluge zemaljskog prevoza obuhvataju:
 - 10.1. organizovanje i prevoz posade, putnika, prtljaga, robe i pošte između raznih terminala na istom aerodromu, ali isključuje se isti prevoz između vazduhoplova i bilo koje druge tačke unutar perimetra istog aerodroma;
 - 10.2. bilo koji posebni prevoz na zahtev korisnika aerodroma.
11. Usluga snabdevanja hranom:
 - 11.1. povezivanje sa snabdevačima i administrativna uprava;
 - 11.2. skladištenje hrane i pića i opreme potrebne za njihovu pripremu;
 - 11.3. čišćenje ove opreme;
 - 11.4. pripremu i isporuku opreme kao i snabdevanje pićem i hranom.